

Η ΝΕΑ

ΖΩΗ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΟΜΟΝΥΜΟΥ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΕΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

ΕΤΟΣ Γ'.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1906

ΑΡΙΘ. 27.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΗΜΩΔΟΥΣ ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ

(Συνέχεια και τέλος)

ΕΝ τινι ᾄσματι ἐξυφαίνεται συνωμοσία κατὰ τοῦ Χάρωνος ὅστις νέους μόνον εἰς τὸν Ἅϊδην πέμπων ἐπεσπάζατο τὸ μῖσος αὐτῶν καὶ τὴν ἀγαπήνησιν :

« Ἀκούστε ἴντα μινύσανε ἥ το Νάδην οἱ γίαντρες »
(μένει)
Νὰ τῶνε πᾶσι ἄρματα, μολύβια καὶ μπαρούθια
Καὶ πόλεμο θὰ κάμουνε τοῦ Χάρου δίχως ἄλλο
Γιὰ δὲν τονε βαστοῦνε πλιὸ νὰ ξεδιαλέν τσ' ἄνδρες »

Εἰ καὶ ἐν τοῖς δημῶδεσιν ᾄσμασι τῶν Κρητῶν ὁ ἐκφραζόμενος πόθος εἶναι ποικίλος καὶ ἀλλαχῶ μὲν πολεμικός, ἀλλαχῶ δὲ ἀπολαυστικός, οὐδέποτε στρέφεται περὶ τὴν ἀπόκτησιν πλούτου. Ὁλιγαρχικὴ ὁ Κρῆς ἐπιθυμεῖ νὰ εἶναι ἄνδρεϊος, νὰ ἔχη ὅπλα, φαγητὰ λύραν καὶ ἔρωμένην. Διὰ τοιούτων ᾄσμάτων ζωपुरοῦνται καὶ ἀναφλέγονται αἰσθήματα παρόμοια πρὸς τὰ ἐκφραζόμενα δι' αὐτῶν, καλοῦνται δὲ, ὡς εἶπον, τραγούδια τῆς τάβλας (ἐπιτραπέζια), ἅτινα παρὰ ἄλλωνται πρὸς τὰ σκόλια τῶν ἀρχαίων ᾄδονται δὲ συνήθως κατὰ τὴν ἑξῆς τάξιν. Πολλάκις συγγενῆς τοῦ ἐστιῶντος προκατάρχεται τῆς ᾠδῆς διὰ προτροπικοῦ εἰς ἀπόλαυσιν τῶν προκειμένων ἐδεσμάτων ᾄσματος· ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ἐπισημαίνεται ἡ ἐμφάνισις τοῦ Χάρωνος καὶ ὑποσημαίνεται ἡ ἐν τῷ κόσμῳ ματαιότης, ἰσχυρὸν δέλεαρ πρὸς Ἐπικουρείον

εὐπάθειαν. Συνήθως δὲ τὰ Κρητικὰ ᾄσματα ᾄδόμενα οὐδέποτε συμπληροῦνται μέχρι τέλους, ἀλλὰ περὶ τὸ τέλος διακόπτονται ὑπὸ τοῦ ᾄδοντος ὅστις ἀναφωνεῖ « ὅλο χαρὰ » καὶ προπίνει φιλοτησίαν ἢ ὑπὲρ τοῦ ἐστιᾶτορος ἢ ὑπὲρ ἐκείνου ὃν θέλει νὰ προκαλέσῃ εἰς ᾄσμα. Ὁ λόγος δι' ὃν διακόπτονται τὰ ᾄσματα εἶναι προληπτικός, διότι ἡ συμπλήρωσις αὐτῶν λογίζεται καὶ συμπλήρωσις τῆς ἐν τῷ οἴκῳ διασκεδάσεως. Μετὰ τὸν πρῶτον ᾄσαντα ἔρχεται ὁ ἐκ δεξιῶν κατήμενος ἢ ὁ προκληθεὶς· αἱ δὲ γυναῖκες παρίστανται καὶ οὐδέποτε παρακάθηνται ἀκροώμεναι τοῦ ᾄδοντος.

Ζοφεράν μελαγχολίαν καὶ σκέψιν περίφροντιν ἀποπνέει ᾄσμα τι κατ' ὃ νεφελώδης καὶ ἀμαυρὰ ἐκτυλίσσεται πρὸ τῶν ὀμμάτων αἰδοῦ τινος ἢ τοῦ μέλλοντος προεικόνισις καὶ δὴ καὶ ἡ τοῦ θανάτου :

« Θωρῶ τὸν κόσμον καὶ δειλιῶ τὴ γῆς κι' ἀναστε
(νάζω)
Πῶς θὰ με δάλουνε στοῦ γῆς τ' ἀραχνιασμένου
(Νάδην)
Καὶ κεῖ θὲ νὰ πρεμαζευτοῦν (συναθροισθῶσι) τοῦ
(Νάδην τὰ σκουλήκια)
Νὰ φᾶνε πόδια γρήγορα χέρια καμαρωμένα
Νὰ φᾶνε καὶ τὴν γλώσσά μου τὴν ἀνδονοαλοῦσα ».

Ἐν ἄλλῳ ᾄσματι ἀνὴρ τεθλιμμένος καὶ τὸν βίον ἐν πικραῖς διαγαγὼν διαπνυθάνεται ὅτι ὀρχοῦνται εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ γάμον εἰς Ἅϊδην τελοῦσιν εὐχεται λοιπὸν ὅπως προσκληθῇ καὶ ἴδῃ πῶς οἱ ἐν Ἅϊδου δαιτῶνται :

« Στὸν οὐρανὸν χορεύγουνε στὸν Ἅϊδην γάμον
(κάνουν)
Καὶ μπέψαν καὶ καλέσανε οὖλους τοὺς πρὶκα-
(μένους)
Χριστὲ νὰ με καλοῦσανε καὶ με τὸν πρὶκαμένο
Νὰ κάμω πράσινα κερὰ κι' ἀλεξιναῖς λαμπάδες
Νὰ τσ' ᾄψω νὰ τὸν γύριζα τὸν Νάδην γύρου
(γύρου)

Νὰ δῶ τὴν νιοῦς πῶς κείτονται τὰ ἄγγουρους πῶς
(κοιμούνται
Νὰ δῶ καὶ τὰ μωρὰ παιδιὰ πῶς κάνουν δίχως
(μάνναις.)

Τὸ ἐξῆς ἄσμα ὑπενθυμίζει ἡμῖν τὴν εἰς "Αἶδου
κατάδασιν τοῦ "Ορφέως· κατὰ τοῦτο δύο νεανίαι δια-
νοοῦνται· νὰ κλέψωσι τοῦ Χάρωνος τὰς κλειδας καὶ
νὰ ἀνέλθωσι εἰς τὴν γῆν· σύζυγος δὲ πιστὴ καὶ μή-
τηρ φιλόστοργος ἐκτενεῖ νὰ συμπαραλάβωσιν αὐτὴν·
ἐκείνων δὲ ἀποπονηθέντων ἐκδηλοῖ δι' ἐντολῆς τὸν
πόθον αὐτῆς, πόθον ἀποπνέοντα γλυκὺ τὸ αἶσθημα
τῆς φιλοστοργίας καὶ τῆς πρὸς τὴν ἀρετὴν ἀγάπης :

« Δυὸ ἄγγουροι βουλευγόνται κάτω στὸν κάτω

(κόσμο
Νὰ βροῦν τοῦ Νῆδιν τὰ κλειδιὰ νὰ δοῦναι στὸν
(ἀπάνω

Κοράσιο τῇ παρακρατῇ καὶ τῇ παραγαδεύει
« Ἀγγουροι πάρετε καὶ με εἰς τὸν ἀπάνω κόσμω »
Κόρη βροντοῦν τὰ ρούχα σου σφυρίζουν τὰ μαλ
(λιά σου

Χτυπᾷ τὸ θελλοκάλικο καὶ θὰ μᾶς ἀγροικίσουν....

Πάλι καὶ δὲν με πάριετε νὰ σῶσε παραγγεῖνω
Νὰ πῆτε τῇ μαουῦλας μου τῇ γλυκοπεθερᾷς μου
Νὰ πολεμᾷ τὸν ἄντρα μου νὰ λούρ τὰ παιδιὰ μου
Νὰ δάνη τῷ βοσκῷ ἱωμὶ καὶ τῷ ζευγάδῳ στάρι. »

Αὐραν βεμβώδους μελαγχολίας ἀποπνέει τὸ δημώ-
δες τοῦτο ἄσμα καθ' ὃ ποιμὴν γεγηρακῶς ἀναμιμνή-
σκεται τὴν νεαρὰν αὐτοῦ ἡλικίαν, τὸ πολυἀριθμὸν
ποιμνιον καὶ τὸν εὐφρόσυτον βίον ὃν διήγεν· εἰκονίζει
δὲ τοῦτο τὸν ποιμνικὸν βίον ἐν Κρήτῃ καὶ ὑπομιμνή-
σκει εἰς ἡμᾶς τοὺς Θεοκριτεῖους χαρακτῆρας. Οἱ ἐν
Κρήτῃ μηλοδόται ἢ αἰπόλοι φέροντες ἐν πῆρξ τὸ προ-
σφιλὲς αὐτῶν μουσικὸν ὄργανον, τὴν λύραν, καὶ ἀνὰ
χεῖρας κρατοῦντες τὸ ὄπλον, τὸν ἀχώριστον αὐτὸν σύν-
τροφον, ἐπὶ δὲ τῆς ὀσφύος φέροντες τὴν μάχαιραν ποι-
μαίνουσι τὰ ποιμνία αὐτῶν :

« Ἕνας βοσκὸς θυμῷθηκε τὰ νιάταν του ὃ καὶ με-
(νος

Ποῦ'στὲ παντέρμα νιάτα μου, παντέρμα μου νιάτα
Ποῦ ἔναι κείνοι οἱ καιροὶ καὶ οἱ δουριζόμενοι χρόνοι
Ποῦχα μαντριά τὰ πρόβατα μαντριά μαντριά τὰ
(γῆδια

Ποῦ παιζα τὸ λυράκι μου σὰν νιὸς καὶ παλληκάρι. »

Ἐν τῷ ἐξῆς ἄσματι τὴν ὑστάτην παραγγελίαν ποι-
μένος ἐνέχοντι ἀπειδαματίζεται ὁ βίος τῶν ὀρεσιτρί-
φων ἀγροτῶν, ἀπαυγάζεται τὸ σύνγηδες αὐτῶν ἐντρύ-
φημα καὶ διαπιστοῦται ἡ εὐστοχος αὐτῶν περὶ τὴν
θῆραν ἱκανότης. Ἐν τούτῳ ἀπαστράπτει ὁ περὶ τὴν
κυνηγεσίαν πόθος ποιμένος ἐπιθυμοῦντος νὰ κυνηγῇ
καὶ μετὰ θάνατον ἐτι· ἀποθνήσκων δὲ δίδει παραγ-
γελίαν ὑπομιμνήσκουσαν ἡμᾶς τὴν ἐσχάτην τοῦ ἄρμα-
τωλοῦ Δήμου ἐντολὴν ποθοῦντος καὶ μετὰ θάνατον νὰ
ἐξακολουθήσῃ ἀμείλικτον τὸν κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς
πατρίδος του πόλεμον :

« Σὰν δροσινιάσουν τὰ δουνὰ καὶ χαμπλώσῃ ὁ
(ἥλιος

Βόσκει· ἀγρίμια βόσκειτε, λαοὶ δροσόλογατε
Μ' ἀπόθανεν ὁ κυνηγὸς ἀποῦ σὰς ἐκυνήγα
Κι' ἀφῆκε καὶ παραγγελία τῶν ἄλλων κυνηγάρω
Ἄνεν καὶ πᾶτε στοὴν λαγούς καὶ πᾶτε καὶ στ' ἀγρί-
(μια

Περάστ' ἀπὸ τὸ μνημῆμά μου καὶ πάρετε καὶ μένα
Τρεῖς πόρους ἔχουν τὰ λαγκὰ κι' ἀφῆστέ μου τὸ ἕνα
Κι' ἂν ἐρῶν ἀγρίμια παίζω του, λαγῶς βαρὺ τοῦ
(θέλει. »

Τὸν ἐρωτικὸν πόθον περιστρίβει πολλάκις αἰσθη-
ματικῆς τρυφερὰ καὶ διάπυρος θέρμη πρὸς μεγα-
λουργίαν χάριν τῆς ἐρωμένης :

« Νᾶχεν ἡ γῆς πατήματα κι' ὁ οὐρανὸς κερκέλια,
Νὰ πάθιουν τὰ πατήματα, νάπιανα τὰ κερκέλια
Ν' ἀνέβαινα στὸν οὐρανὸ νὰ διπλωθῶ νὰ κάτσω
Νὰ παίξω σείσμα τ' οὐρανοῦ νὰ γάλην μαῦρα νέφη
Νὰ βρέξῃ χιόνι καὶ νερὸ κι' ἀτίμυτο χρουσάφι
Τὸ χιόνι νὰ βρέξῃ στὰ δουνὰ καὶ τὸ νερὸ στοὴ κάμ-
(ποις. »

Καὶ εἰς τοὺς πολυαγαπῶ ἀτίμυτο χρουσάφι

Χαρακτηριστικὸν γυναικὸς πολυπαθοῦς καὶ κατὰ
τοῦ τυράννου συζύγου τῆς ἐκδέχου πνεύσεως εἶναι
ἄσμα τι καθ' ὃ αὐτὴ ἐπιθυμεῖ νὰ ἴδῃ πραγματωθῆν
τὸ ὄνειρόν της :

« Χριστέ μου νὰ ξεδύλιανε τ' ὄνειρο ποῦδα ἀπόψε,
Τὸν καῦκο μοῦδα κυνηγὸ τὸν ἄντρα μου ἀγρίμια
Χριστέ καὶ νὰ μοῦ σκότωνεν ὁ κυνηγὸς τ' ἀγρίμια,
Νὰ φάω ἀπὸ τὸ σκότι του νὰ δροσιωθῇ ἡ καρδιά
(μου,
Νὰ πάρω ἀπὸ τὸ αἷμά του νὰ βάλω τὰ μαλλιά μου. »

Βαθύτατον ψυχικὸν ἄλγος καὶ περιπαθὲς μεμψι-
μορία γυναικὸς νεωστὶ νυμφευθείσης φθινώδῃ καὶ
ἀσθενικὸν ἄνδρα ἀποπνέει τὸ ἐξῆς ἄσμα ἐν ᾧ διὰ πα-
θητικωτάτης ἀποστροφῆς πρὸς τὸν ἥλιον ὡς ἀγγε-
λιαφόρον ζητεῖ ν' ἀνακοινώσῃ εἰς τοὺς οἰκείους τὴν
δυσάρεστον αὐτῆς καὶ ἀπέλπιδα θέσιν. Ἡ ἀποστρο-
φὴ αὕτη ὑπομιμνήσκει ἡμᾶς τὴν ὑστάτην τοῦ Αἰαν-
τος πρὸς τοὺς γονεῖς παραγγελίαν :

« Πᾶν κι' ἂν πῆς στὸν τόπο μου κι' ἂν δῆς τὰ γο-
(νικά μου,
Χαιρέτα μου τὴν μάνα μου καὶ τὰ γλυκὰ μου ἀ-
(δέρφια
Καὶ ἄντρας ἀποῦ μοῦ πῆρανε ἐβγήγε βερεμιάρης,
Ἰωμὶ τοῦ δίδω δὲν τὸ τρῶ, κρασί καὶ δὲν τὸ πίνει,
Στρώνω του τρία στρώματα, χρουσαῖς προσκεφα-
(λάδες.

Σῆκω βερέμι πλάγιασε, σῆκω βερέμι θέσε
Καὶ ἄγκιζε καὶ στὸν κόρφο μου νὰ βοῆς δυὸ λε-
(μονάκια
Νὰ βοῆς τ' Ἀπρίλι τῇ δροσαῖς τοῦ Μάϊ τὰ λου-
(λούδια. »

Ὁ εὐθυμὸς καὶ ἀφροντὶς χαρακτὴρ ὁ ἀπόνως πα-
ραδιδόμενος εἰς τὴν τοῦ βίου ἀπόλαυσιν εἰκονίζεται
παραστατικώτατα ἐν τῷ ἐξῆς ἄσματι.

« Νὰ φάω θέλω καὶ νὰ πιῶ καὶ νὰ χαροκοπήσω
Κι' ἀποῦ τ' ἀρέσω ἀρέσω του, παλ' ἄς μοῦ πῇ νὰ
(πχαίνω
Νὰ πᾶω σ' ἄλλην γειτονιά νὰ πᾶω σ' ἄλλην ρούγα,
'Αποῦ δανείζουν τὸ ἱωμὶ . . . »

Οἴκου κλεισθέντος δι' ἀνδραγαθημάτων, ἀγλαὸν
κόσμημα καὶ ὄντως πολῦτιμον κειμήλιον, ὑπὲρ οὗ καὶ
ζωὴν καὶ περιουσίαν εἰς ἀντάλλαγμα σπεύδει μετὰ
προθυμίας πᾶς Κρῆς νὰ θυσιάσῃ, εἶναι τὸ ὄπλον.
Τὸ ὄπλον, καὶ δὴ τὸ ὄπλον γενναίου καὶ ἀνδρείου παλ-

ληκαριού, εὐγλωττον ὑπόμνημα πατρίου ἀρετῆς, σεμνὸν παρακείμενον πρὸς δόξαν εὐκλεῖα καὶ σέμνωμα οἰκογενειακὸν δέον νὰ τυγχάνῃ ἐξαιρέτου περιποιήσεως. Ἐντεῦθεν τὰ ἔπλα τῶν ἀρχηγῶν περιερχόμενα εἰς τὰς χεῖρας τῶν διαδόχων δὲν ἐκποιῶνται ἀλλ' ἀποστίλδουσιν ἀποκείμενα εἰς τὸ μᾶλλον εὐθέατον τῆς οἰκίας μέρος καὶ μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαθείας ψηλαφώμενα· ἕνεκα δὲ τούτου συλλογὴν διαφόρων ἔπλων διαφόρων ἐποχῶν δύναται τις νὰ παρατηρήσῃ ἐν ταῖς οἰκίαις τῶν καπεταναίων :

«Τῶν ἀνθρωπένων τ' ἄσματα δὲν πρέπει νὰ πουλιούνται
Μὲν πρέπει νὰ γναρίζονται στὸν τοῖχο νὰ κρεμιοῦνται
Νὰ τὰ θεωροῦν κι' οἱ ἄλλοι νοιοῖ νὰ τ' ἀποκαμαρῶνουν.»

Τὸ βαρὺ καὶ ἀνεπίληστον πένθος ἐπὶ τῇ θανάτῳ προσφιλεστάτων οἰκείων καὶ ὁ μετὰ συναισθήσεως ὑπολογισμὸς τούτου συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς ἀποχῆς τῶν ἐπιγείων ἀγαθῶν ἐναργῶς παρίσταται ἐν τῇ ἑξῆς ᾄσματι, ἐν ᾧ ταλανίζει τις ἑαυτὸν ἀναμνησκόμενος τῶν πολλῶν ὧν ἑστερήθη συγγενῶν :

«Δὲ μοῦ πρέπει νὰ τραγουδῶ μὴδὲ κραδί νὰ πίνω·
Μόνον δὲ σπιῦλιο σκοτινὸ νὰ χύνω μαῦρα δάκρυα·
Κόρη καὶ μάνα ἔχασα καὶ δύο ἀδελφοὺς στραθιά-
(τας
Καὶ ἑάδερφο πρωτόπαπα ψυλογραμματισμένον.»

Τὸ θλιβερὸν παράπονον νέου μακρὰν τῆς πατρικῆς ἐστίας πλανωμένου διαχέεται μετὰ πάθους μεγαλουργοῦ καὶ λυρικοῦ στόνου ἐν τινὶ δημῶδε ᾄσματι· ὁ ἥρως τούτου ἀσθενῶν ζητεῖ πρὸς θεραπείαν καὶ ἀνάρρωσιν («νερὸ ἀπὸ τὸν τόπον του καὶ μὴλ' ἀπὸ τὴν μηλιά του.»

Ὁ παρὼν χώρος δὲν μοι ἐπιτρέπει νὰ παραθέσω διάφορα ᾄσματα χαρακτηριστικὰ τῶν ἡθῶν καὶ ἠθίμων τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ· δέον ὅμως νὰ μνημονεύσω τινὰ φιλοπάτριδα αἰσθημάτων ἀποπνέοντα. Ἀκράτητος λ. χ. ἐκρήγγυνται ὁ πόθος πολεμιστοῦ φρουρουῦτος καὶ μετὰ ψυχικοῦ ἀλγους ἀναμένοντος τὴν ἐμφάνισιν τῆς ἡμέρας πρὸς ἐπανάληψιν τοῦ πολέμου :

Γιάννη γιαντῆσαι ἀρράθυμος, Γιάννη γιάντα μα-
(λόνει
Πῶς νὰ μὴν εἶμαι ἀρράθυμος καὶ πῶς νὰ μὴν μα-
(λόνω
Οὐλνμερῶνς στὸν πόλεμον καὶ καθ' ἀργὰ στὴ βίγλα·
Κι' οὐλαῖς ἢ βίγλαις βλέπουνε καὶ σεῖς κοιμᾶσθε
(μόνοι
Παιδιὰ δὲν κράζουν πετεινοί, παιδιὰ δὲν ξημερώνει
Νὰ κατεβῶ στὸν πόλεμον νὰ πολεμήσω πάλι ;...»

Ὅτε κατὰ τὸν 16 αἰῶνα οἱ πειραταὶ τῆς Ἀλγερίας ἐπέτρεχον τὰς Ἑλληνικὰς χώρας καὶ νήσους, ἡ Κρήτη δὲν διέφυγε τῶν βεβήλων χειρῶν των, ἀλλ' ὑπέστη σκληρὰν τὴν δοκιμασίαν τῆς πειρατικῆς ταύτης συμμορίας· δημῶδες δὲ ᾄσμα περιγράφει συγκινητικῶς καὶ διὰ βραχέων τὰς βασάνους τῶν ἀπαχθέντων εἰς δουλείαν· ἡ περιπαθὴς δὲ τοῦ ποιητοῦ αἰτησις κραδαίνει μυχίως τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν καὶ κινεῖ αὐτὴν εἰς συμπάθειαν καὶ οἰκτον :

«Ἦλπε ποῦ βγαίνεις τὸ ταχὺ 'ς οὐλο τὸν κόσμον
(δοῦδεις
Σ' οὐλο τὸν κόσμον ἀνάτειλε 'ς οὐλὴν τὴν οἰκουμένην
Σ' τῶν Μπαρπατέζω τῆς αὐλαῖς ἦλπε μὴν ἀνα-
(τεῖλε
Γιατί χουν σκλάβους ὁμορφους πολλὰ παραπονώ-
(ρους
Καὶ θὰ γραθοῦν ἡ ἀχτιδὲς σου ἀποῦ τῶν σκλαβῶ
(τὰ δάκρυα.»

Ὡς ἐπισφράγισμα ἃς μοι ἐπιτραπῇ νὰ προσθέσω δύο ἐτι ᾄσματα εἰς τὸν τελευταῖον αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους ἀναφερόμενα. Καὶ τὸ μὲν ἐν ὑπαινίσσεται τὴν εἰς Ἰταλίαν περιοδείαν αὐτοῦ, τὸ δὲ ἕτερον τὴν ἀπώλειαν τοῦ Ἑλληνικοῦ τούτου βασιλείου. Ἡ Κρητικὴ λοιπὸν μουσα δὲν ἠδύνατο νὰ λησμονήσῃ τὰς περιπετείας τοῦ τελευταίου τῶν Παλαιολόγων ἀπογόνου· ἂν καὶ ἡ Κρήτη διετέλει τότε ὑπὸ Ἑνετικῆν δεσποτείαν παρηκολούθει ὅμως μετὰ ψυχικῆς ἀγωνίας καὶ μὲ ὅμμα δακρυδέν τὰς τύχας τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους παρ' οὐ προσεδόκα βοήθειαν πρὸς ἀνάκτησιν τῆς ἐλευθερίας της. Μετ' ἀφάτου ἀγανακτήσεως μνημονεύεται ἡ δούλωσις (διότι οὕτω θὰ διεδόθη) τοῦ ἡρωϊκὸν θάνατον ὑποστάντος Κωνσταντίνου Παλαιολόγου :

«Δὲν ἦτο κρῖμα κι' ἄδικο κι' ἀζιγανιὰ μεγάλη
Νὰ ζεύουνε τὸν Κωσταντῆ μὲ ἄγριο βοῦδάκι
Σ' τὸ σιδερένιο τὸ ζυγὸ μὲ ζούγλαις ἀτσάλεναις ;...»

Τὸ ἑξῆς περιγράφει τὴν ἐν Ἰταλίᾳ περιοδείαν αὐτοῦ :

«Ὅταν ἐδιακονίζετο ὁ Κωνσταντῆς στὰ ξένα
Τὲς ρούγαις ρούγαις πορπατεῖ καὶ τὰ στενὰ δια-
(βαίνει
Κ' εἶχε τὰ ράσα κούντουρα κ' ἐφάνην τ' ᾄσματά του
Κ' ἐφάνην τ' ᾄσχυρὸ σπαθί μὲ τὸ χροῦσὸ φοικᾶρι
Βασίλοπούλα τὸ θεωρεῖ ἀπ' ὄρη παραθύρι·
Δὲν εἶν' αὐτὸ φτωχόπουλο μὴδὲ καὶ διακονιάρης,
Μόν' εἶναι βασιλόπουλο, μεγάλης ρήγας γέννα.»

Θὰ ἐπεδύμουν εὐρύτερον ἐτι νὰ ἡσυχολοῦμην νῦν εἰς τὴν δημῶδε Κρητικὴν μουσαν καὶ νὰ παρέθετον χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς «Νέας Ζωῆς», πλεῖστα ἄλλα ποιήματα, ἅτινα θὰ ἀπεκάλυπτον βίον πλήρη αἰσθημάτων καὶ συναισθημάτων, ἡ δὲ περιεῖχον σπουδαῖα ἱστορικὰ γεγονότα τοῦ κοινωνικοῦ καὶ πολιτικοῦ βίου τῆς τότε δουλευούσης πατρίδος. Ἐπιφυλάττομαι ὅμως εἰς εὐθεωτέραν περίστασιν νὰ ἐπιληφθῶ καὶ ἐξετάσω οὐχὶ τόσον τὰ ἱστορικὰ ποιήματα, ὅσον τὰ διστιχα ἐρωτικά· ὧν ἡ μὲν ὑψιπέτης φαντασία καὶ γοητευτικὴ καὶ θαυμασία τυγχάνει, τὸ δὲ περιεχόμενον λίαν διδακτικὸν καὶ συναισθημάτων τρυφερῶν κατὰμεστον ἐν πολλοῖς δὲ τούτων παρατηρεῖ τις οὐκ ὀλίγα ἔχνη καὶ τῆς συμβολικῆς ποιήσεως, ἡ ὅποια διὰ τῶν ἀλληγοριῶν αὐτῆς, εἰκὼν ἐναργεστάτη καθίσταται.

Π. ΜΑΝΤΑΔΑΚΗΣ

